

Motion till riksdagen 2024/25:3233

av Mikael Damberg m.fl. (S)

med anledning av prop. 2024/25:26 Avtrappat ränteavdrag för lån utan säkerhet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utfasningen av ränteavdraget för blankolån ska ske långsammare än vad regeringen föreslår i proposition 2024/25:26 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste göra en konsekvensanalys av de negativa effekterna av utfasningen av ränteavdraget för blankolån för enskilda och föreslå ytterligare åtgärder för att minska dessa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sverige behöver en politik som tar sig an den ökade överskuldssättningen samtidigt som enskilda individers ekonomiska situation värnas. Socialdemokraterna ställer sig därför bakom grunden i regeringens utfasning av ränteavdraget för blankolån.

Däremot är det tydligt att regeringen misslyckats med att komma med förslag som skulle garantera att utfasningen inte får oproportionerligt stora negativa effekter för enskilda. Socialdemokraterna föreslår därför ytterligare åtgärder för att förmildra effekten av regeringens förslag på hushållen, däribland en långsammare utfasning.

Bakgrund

Överskuldssättningen ökar, Sverige blir fattigare. Antalet krav som skickas till Kronofogden ökar, och det sammanlagda kravbeloppet har ökat med 70 procent på två år. Första halvåret i år fick Kronofogden in nästan 676 000 krav på bl.a. obetalda fakturor, räkningar eller avbetalningar på lån, s.k. ansökningar om betalningsföreläggande. Det kan jämföras med ca 610 000 under samma period i fjol – en ökning med 11 procent. På två år har antalet ökat med 24 procent. Antalet berörda personer har ökat

med knappt 10 procent till 294 000 sedan förra året. Jämfört med 2022 är ökningen 16 procent. På två år har det totala beloppet i kraven ökat med 70 procent och ligger nu på 18,4 miljarder kronor.

Många äldre har svårt att påverka sina inkomster och har drabbats hårt av de sista årens ökande kostnader. Fler äldre ansöker om skuldsanering. Ökningen av obetalda skulder drabbar de enskilda personerna, men även deras barn och släktingar.

Utfasning av ränteavdraget för blankolån

Mer måste göras för att minska överskuldsättningen. Att fasa ut ränteavdraget för blankolån kommer att minska konsumenters incitament att ta lån, vilket i sin tur kan komma att leda till en lägre skuldsättning på sikt. Därför är vi i grunden positiva till att avdraget fhas ut.

Utfasningen riskerar dock att få en stor negativ effekt för enskilda konsumenter, särskilt hushåll som redan har små ekonomiska marginaler. Det är hushåll i de lägre och mellersta decilerna som tar ut störst andel av konsumtionslånen. Enligt Finansinspektionen har de flesta låntagare av konsumtionslån en månadslön mellan 25 000 och 35 000.

Utfasningen av ränteavdraget för blankolån kommer att leda till att räntekostnaderna för hushållen ökar. För individer med låga inkomster kan detta riskera att leda till att fler låntagare får betalningsproblem och fastnar i skuldfällor. Risken för ökad betalningsproblematik har lyfts av flera remissinstanser, däribland Finansinspektionen, Riksbanken och Konsumentverket.

Det är tydligt att regeringen inte gjort tillräckligt för att garantera att hushåll med små ekonomiska marginaler inte drabbas oproportionerligt hårt av utfasningen. Regeringens förslag riskerar att leda till ökad betalningsproblematik och i förlängningen fler skulder hos kronofogden och förstärkt överskuldsättning. Men framför allt riskerar det att leda till fler tragiska situationer för enskilda personer och deras barn och släktingar.

Förslag för att minska överskuldsättningen och lindra situationen för hushållen

Socialdemokraterna anser att regeringen nonchalerar vilken effekt deras förslag kommer att ha för enskilda hushåll. Deras proposition riskerar att göra en redan tuff livssituation ännu värre för hushåll med små marginaler. Vi kräver därför att regeringen justerar sin proposition och lägger till förslag för att minska risken för betalningsproblematik för enskilda och för att värna hushållens situation.

För det första vill vi att regeringens utfasning på två år förlängs, förslagsvis till fyra år. Det skulle göra situationen för enskilda hushåll lättare och minska risken för betalningsproblematik. En förlängd utfasning har förespråkats av flera tunga remissinstanser.

För det andra måste regeringen göra en ordentlig konsekvensanalys av förslaget. Det är regeringens ansvar att förslaget inte får oproportionerligt negativa effekter och det är regeringen som måste stå redo med åtgärder i det fall det behövs.

För det tredje måste regeringen komma med ytterligare åtgärder för att minska överskuldsättningen och förbättra hushållens situation. Vi socialdemokrater har i vår

budgetmotion för 2025 föreslagit 100 miljoner kronor för att motverka överskuld-sättning genom en obligatorisk konsumentvägledning i varje kommun samt förstärkta satsningar på konsumentorganisationer. Därtill vill vi att ett skuld- och kreditgivningsregister införs och att det införs ett utvidgat absolut kostnadstak samt en ny huvudregel om avräkning vid utmätning.

Mikael Damberg (S)

Gunilla Carlsson (S)

Ingela Nylund Watz (S)

Peder Björk (S)

Björn Wiechel (S)

Eva Lindh (S)

Joakim Sandell (S)